Evropský parlament
2019-2024

Výbor pro zaměstnanost a sociální věci

2021/2179(INI)

8. 2. 2022

NÁVRH ZPRÁVY

o akčním plánu EU pro sociální ekonomiku
(2021/2179(INI))

Výbor pro zaměstnanost a sociální věci

Zpravodaj: Jordi Cañas

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....9

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o akčním plánu EU pro sociální ekonomiku
(2021/2179(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na evropský pilíř sociálních práv,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 9. prosince 2021 nazvané „Rozvoj hospodářství ve prospěch lidí: akční plán pro sociální ekonomiku“ (COM(2021)0778),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 3. března 2021 nazvané „Unie rovnosti: Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030“ (COM(2021)0101),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 2. června 2021 nazvané „Koordinace hospodářských politik v roce 2021: překonání pandemie COVID-19, podpora oživení a modernizace naší ekonomiky“ (COM(2021)0500),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 22. listopadu 2016 s názvem „Budoucí evropští lídři: iniciativa pro začínající a rychle se rozvíjející podniky (COM(2016)0733),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 25. října 2011 nazvané „Iniciativa pro sociální podnikání: vytvářet příznivé prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací“ (COM(2011)0682),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 23. února 2004 o podpoře družstevních společností v Evropě (COM(2004)0018),

– s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2014/24/EU ze[1] dne 26. února 2014 o zadávání veřejných zakázek,

– s ohledem na Portský sociální závazek, který podepsalo portugalské předsednictví Rady, předseda Parlamentu a zástupci sociálních partnerů a organizací občanské společnosti,

– s ohledem na Portské prohlášení ze dne 8. května 2021, jež schválila Evropská rada,

– s ohledem na závěry Rady ze dne 7. prosince 2015 na téma „Podpora sociální ekonomiky jakožto jednoho z klíčových motorů hospodářského a sociálního vývoje v Evropě“,

– s ohledem na svůj postoj v prvním čtení ze dne 4. dubna 2019 k návrhu nařízení Evropského parlamentu [2] a Rady o Evropském sociálním fondu plus (ESF+),

– s ohledem na své usnesení ze dne 7. července 2021 o[3] stárnutí starého kontinentu:

[1] Úř. věst. L 094, 28.3.2014, s. 65.
[2] Úř. věst. C 116, 31.3.2020, s. 162
[3] Přijaté texty, P9_TA(2021)0347.

možnosti a výzvy spojené s politikou zaměřenou na stárnutí po roce 2020,

– s ohledem na své usnesení ze dne 23. října 2018 o úloze [4]finanční účasti zaměstnanců při vytváření pracovních míst a motivování nezaměstnaných,

– s ohledem[5] na své usnesení ze dne 5. července 2018 obsahující doporučení Komisi o statutu sociálních a solidárních podniků,

– s ohledem na své usnesení ze dne 10. září 2015 o úloze sociálního podnikání a sociálních inovací v boji proti[6] nezaměstnanosti,

– s ohledem na své[7] usnesení ze dne 2. července 2013 o přispění družstev k překonání krize,

– s ohledem na své usnesení ze dne 2. července 2013 o návrhu nařízení Rady o statutu evropské nadace [8]

– s ohledem [9]na své usnesení ze dne 14. března 2013 obsahující doporučení Komisi o statutu evropské vzájemné společnosti,

– s ohledem na své usnesení ze dne 20. listopadu 2012 o iniciativě pro sociální podnikání – Vytvářet příznivé prostředí pro podporu sociálních podniků v rámci sociálního hospodářství a sociálních inovací[10] ,

– s[11] ohledem na své usnesení ze dne 19. února 2009 o sociálním hospodářství,

– s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ze dne 19. ledna 2022 nazvané „Inovativní finanční nástroje v rámci rozvoje podniků se sociálním dopadem“,

– s ohledem na stanovisko Výboru regionů ze dne 1. července 2021 k akčnímu plánu pro sociální ekonomiku (CDR 5860/2020),

– s ohledem na politický dokument Evropské komise a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) z roku 2022 o maximálním využití přínosu sociální ekonomiky pro oběhové hospodářství,

– s ohledem na pokyny pro místní samosprávy týkající se politik sociální a solidární ekonomiky, které v roce 2021 zveřejnil Výzkumný ústav OSN pro sociální rozvoj,

– s ohledem na článek 54 jednacího řádu,

– s ohledem na stanovisko Výboru pro regionální rozvoj,

---

[4] Úř. věst. C 345, 8.4.2020, s. 2.
[5] Úř. věst. C 118, 8.4.2020, s. 145.
[6] Úř. věst. C 316, 22.9.2017, s. 224.
[7] Úř. věst. C 75, 26.2.2016, s. 34.
[8] Úř. věst. C 75, 26.2.2016, s. 11.
[9] Úř. věst. C 36, 29.1.2016, s. 111.
[10] Úř. věst. C 419, 16.12.2015, s. 42.
[11] Úř. věst. C 76E, 25.3.2010, s. 16.

– s ohledem na zprávu Výboru pro zaměstnanost a sociální věci (A9-0000/2021),

A. vzhledem k tomu, že sociální ekonomika zahrnuje různé druhy soukromých subjektů nezávislých na veřejných orgánech, jako jsou družstva, vzájemné prospěšné společnosti, sdružení (včetně charitativních organizací), nadace, sociální podniky a další právní formy, které se všechny vyznačují odlišnými provozními a organizačními zásadami a charakteristikami, jako je upřednostňování lidí a svého sociálního účelu před ziskem, opětovné investování většiny zisků/přebytků a jejich demokratická nebo participativní správa;

B. vzhledem k tomu, že sociální ekonomika hraje důležitou úlohu při zmírňování a řešení krátkodobých a dlouhodobých dopadů onemocnění COVID-19 na sociální trh, společnost a hospodářství EU a[12] stimuluje sociální a hospodářskou odolnost a přispívá k ní díky dlouhodobému zaměření obchodního modelu evropského pilíře, povaze sociálních práv a cílům a činnostem sociální ekonomiky;

C. vzhledem k tomu, že organizace sociální ekonomiky mají ve většině členských států dlouhou historii, přičemž většina členských států přijala pro tuto oblast zvláštní právní předpisy a tyto organizace se staly klíčovými účastníky na trhu;

1. vítá akční plán Komise pro sociální ekonomiku, hlavní zásady sociální ekonomiky, které jsou v něm stanoveny, politický impuls, který poskytuje jejímu rozvoji, a množství opatření, která předkládá;

2. domnívá se však, že je třeba pro dosažení každého cíle stanovit konkrétní opatření a následná opatření, jakož i dále upřesnit vzájemné vazby mezi opatřeními; domnívá se, že je nezbytné stanovit harmonogram pro všechna opatření zahrnutá do akčního plánu, aby vedl příslušné orgány při provádění plánu;

3. naléhavě vyzývá Komisi, členské státy a regionální a místní orgány, aby rozměr sociální ekonomiky začlenily do příslušných politik, programů a postupů;

4. opakuje svou výzvu, aby se zásada „zelenou malým a středním podnikům“ stala[13] hlavní zásadou při přípravě budoucích právních předpisů a při přijímání politik, aby byl ekosystém Unie konkurenceschopnější a podporoval mikroorganizace i malé a střední organizace v rámci sociální ekonomiky i mimo ni;

Vytváření prostředí příznivého pro sociální ekonomiku

5. připomíná členským státům, že směrnice o zadávání veřejných zakázek (směrnice 2014/24/EU) umožňuje veřejným zadavatelům využívat zadávání veřejných zakázek k plnění environmentálních a sociálních cílů, a zejména umožňuje pořádat nabídková řízení vyhrazená pro organizace, jejichž hlavním cílem je začlenění osob se zdravotním postižením nebo jiných znevýhodněných skupin do pracovního procesu; vyzývá veřejné orgány, aby považovaly společensky a environmentálně odpovědné zadávání veřejných zakázek za investice do sociálně-ekonomické struktury s velkým potenciálem

[12] OECD (2020), Sociální ekonomika a krize COVID-19: současné a budoucí úlohy.
[13] Mimo jiné v usnesení ze dne 16. prosince 2020 o nové strategii pro evropské malé a střední podniky a ze dne 24. června 2021 o účelnosti evropských právních předpisů a zásadě subsidiarity.

kombinovat cíle sociální a cíle v oblasti hospodářské soutěže;

6. vybízí členské státy, aby systematicky přijímaly strategie zaměřené na rozvoj sociálně odpovědného zadávání veřejných zakázek, a vytvořily tak vazbu mezi poskytováním služeb a produktů a přínosem pro sociální cíle napříč různými oblastmi politik; domnívá se, že provedení směrnice o zadávání veřejných zakázek musí být spojeno s iniciativami zaměřenými na zvýšení povědomí o vztahu mezi veřejnými výdaji a jejich příspěvkem k dosažení cílů udržitelného rozvoje a na budování kapacit úředníků odpovědných za zadávání veřejných zakázek a organizací sociální ekonomiky; vybízí úředníky pro zadávání veřejných zakázek, aby před vypracováním zadávací dokumentace prováděli předběžné konzultace s cílem lépe pochopit stávající potřeby a to, jak by je organizace sociální ekonomiky mohly naplňovat;

7. vítá stávající iniciativy v členských státech, jejichž cílem je poskytovat pracovníkům, kteří mají zájem o proces odprodeje společnosti pracovníkům, a družstvům vzniklým z odprodeje pracovníkům právní poradenství, finanční podporu, podporu při přípravě obchodních plánů, údaje potřebné pro externí investory a struktury na podporu podnikání; vybízí členské státy, aby toto téma zahrnuly do doporučení Rady na rok 2023 s cílem dále podporovat tyto iniciativy na regionální a vnitrostátní úrovni;

8. vítá ohlášenou zprávu o možném rozšíření taxonomie EU pro udržitelné finance na sociální cíle; domnívá se, že taxonomie EU musí zahrnovat sociální faktory, aniž by vytvářela nepřiměřenou zátěž pro podniky, neboť může být hnací silou investic v oblasti sociální ekonomiky;

9. vyzývá Komisi a členské státy, aby vytvořily partnerství pro budování kapacit a formální dohody se sítěmi sociální ekonomiky s cílem poskytovat organizacím sociální ekonomiky poradenské služby, jako je individuální poradenství a koučování, financování budování kapacit, odborná příprava a vzdělávání, inkubační služby a vytváření sítí pro budování kapacit;

10. zdůrazňuje klíčovou úlohu, kterou mohou při rozvoji a rozšiřování projektů sociální ekonomiky hrát nové technologie, a význam přednostního přístupu sociálních podnikatelů k programům odborné přípravy v oblasti digitálních dovedností a pokročilých technologií, a to jak na úrovni EU, tak na vnitrostátní úrovni, a vyzývá Komisi a členské státy, aby prozkoumaly, jak mohou podniky běžné ekonomiky a organizace sociální ekonomiky v tomto ohledu spolupracovat;

11. považuje za politováníhodné[14], že organizace sociální ekonomiky nejsou v učebních osnovách běžného školního vzdělávání a vysokoškolského vzdělávání v oblasti podnikání zmiňovány ve stejném rozsahu jako běžné podniky; v této souvislosti vyzývá subjekty zastupující odvětví a příslušné veřejné orgány, aby ve spolupráci s příslušnými zúčastněnými stranami přezkoumaly a vyhodnotily osnovy a předložily politická doporučení pro akademické instituce;

Využití plného potenciálu nástrojů EU k úspěchu sociální ekonomiky

[14] Eurofound (2019), Změny na trhu práce. Družstva a sociální podniky: práce a zaměstnanost ve vybraných zemích.

12. bere na vědomí možnosti, které na podporu sociální ekonomiky nabízí program InvestEU; naléhavě vyzývá Komisi a partnery pro provádění, aby v rámci oblasti týkající se sociálních investic a dovedností navrhli finanční produkty přizpůsobené potřebám podniků sociální ekonomiky a aby na tyto produkty vyčlenili dostatečné zdroje; konstatuje, že by měla být vypracována řádná kritéria způsobilosti s cílem zaměřit se na finanční zprostředkovatele, kteří konkrétně podporují sociální ekonomiku, a domnívá se, že v rámci Poradenského centra InvestEU by měly být k dispozici poradenské služby, aby se maximalizoval potenciál těchto finančních zprostředkovatelů k využívání programu InvestEU; vyzývá Komisi, aby zajistila, že další finanční produkty programu InvestEU, jako jsou ty, které se zaměřují na malé a střední podniky, budou zpřístupněny organizacím sociální ekonomiky, z nichž většinu tvoří mikropodniky a malé a střední organizace;

13. vyzývá Komisi, aby při příští revizi obecného nařízení o blokových výjimkách náležitě zohlednila specifické potřeby organizací sociální ekonomiky, pokud jde o přístup k financování a rozvoj trhu, aby posílila úlohu státní podpory při podpoře náboru znevýhodněných pracovníků, zejména v souvislosti s oživením po pandemii COVID-19, a aby po konzultaci s příslušnými zúčastněnými stranami prozkoumala různé fakticky podložené možnosti podpory rozvoje organizací sociální ekonomiky;

14. vítá využívání cílených finančních prostředků EU na projekty zaměřené na rozvoj a[15] umožnění převodu podniků na jejich zaměstnance, a tím i kontinuitu podnikání, a to i prostřednictvím převzetí zaměstnaneckým družstvem;

Směrem k účinnému provádění akčního plánu pro sociální ekonomiku

15. vřele vítá návrh doporučení Rady o rámcových podmínkách sociální ekonomiky, který má být schválen v roce 2023; domnívá se, že ten by měl sloužit jako kompas k posílení právních a politických rámců sociální ekonomiky, a to zejména v členských státech, kde je ekosystém sociální ekonomiky rozvinutý méně, a měl by jasně vyzdvihnout podpůrné nástroje, které poskytuje EU, a stanovit pokyny týkající se konkrétních politik, jako jsou veřejné zakázky, politika zaměstnanosti a sociální politika, zdanění, vzdělávání, dovednosti a odborná příprava, stejně jako význam propojení programu oběhového hospodářství a programu sociální ekonomiky;

16. považuje za politováníhodné, že dřívější výzvy Parlamentu, aby Komise předložila návrhy, jež by umožnily vzájemným společnostem, sdružením a nadacím jednat v evropském a přeshraničním měřítku, nevedly k žádným legislativním změnám, což ohrozilo evropský sociální model a bránilo dokončení jednotného trhu; s ohledem na příležitosti, které nabízí tento akční plán, a na činnosti monitorovacího výboru lucemburského prohlášení, jenž zahrnuje většinu členských států, navrhuje, aby byla prozkoumána posílená spolupráce jako nástroj k překonání výše uvedených patových situací, které trvají desítky let;

17. konstatuje, že plný potenciál odvětví sociální ekonomiky pro řešení socioekonomických

[15] například „Inovativní modely převodu podniků pro malé a střední podniky v regionu Baltského moře“ programu Interreg, využívání finančních prostředků z Evropského sociálního fondu (ESF) a programu pro zaměstnanost a sociální inovace (EaSI), pilotní projekty Evropského parlamentu, „Převod na družstva“ a „Zachování pracovních míst“.

výzev vyžaduje, aby veřejné orgány jasně určily sociální priority; zdůrazňuje, že projekty sociální ekonomiky obecně vyžadují úzké partnerství s veřejnými subjekty, a vyzývá proto Komisi a členské státy, aby v rámci makroekonomické správy na úrovni EU vypracovaly strategii sociálních investic, v níž budou jasně stanoveny sociální priority a která bude moci poskytnout rámec pro spolupráci mezi veřejnými orgány a organizacemi sociální ekonomiky;

18. vítá ohlášené zahájení práce na nové studii s cílem shromáždit kvalitativní a kvantitativní informace o sociální ekonomice ve všech členských státech; konstatuje, že je třeba získat podrobné, standardizované, srovnatelné a spolehlivé údaje o rozsahu a dopadu sociální ekonomiky s cílem usnadnit přijetí politických rozhodnutí založených na důkazech, která obstojí i v budoucnu a budou přispívat k hospodářským a sociálním cílům EU;

19. vyzývá členské státy, aby určily koordinátory pro sociální ekonomiku a zřídily místní kontaktní místa pro sociální ekonomiku s cílem usnadnit přístup k financování, a to i z finančních prostředků EU;

20. vyzývá Komisi, aby pro tento akční plán zřídila pracovní skupinu pro provádění a aby informovala o její složení a harmonogramu činnosti;

°

° °

21. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě a Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Sociální ekonomika je v Evropě historicky vnímána jako nástroj pro řešení selhání trhu a států. V posledních dvou desetiletích se však[1] rozšířilo chápání pojmu sociální ekonomika. Sociální ekonomika prokázala, že[2] přispívá k sociální soudržnosti a k posilování pocitu sounáležitosti a sociálního kapitálu a že pomáhá řešit klíčové společenské výzvy, jako jsou [3]otázky životního prostředí, potravinová soběstačnost a poskytování dostupné a kvalitní péče včetně zdravotní péče. A během pandemie COVID-19 prokázala sociální ekonomika rovněž své silné stránky a schopnost přispívat k hospodářskému rozvoji a vytváření pracovních míst, zejména pro zranitelné osoby. Kromě toho ukázala, jak snižuje sociální a hospodářské rozdíly a oživuje místní komunity, v nichž jsou tyto organizace hluboce zakořeněny.

Na mezinárodní úrovni se vyvíjí úsilí s cílem lépe pochopit a zviditelnit celou škálu přínosů, které může sociální ekonomika přinést pro ekonomiku a společnost. Pro ilustraci: Organizace spojených národů před deseti lety vytvořila meziagenturní pracovní skupinu pro sociální a solidární ekonomiku s cílem „přehodnotit rozvoj v důsledku četných krizí a v souvislosti s rozvojovou agendou po roce 2015, která nevěnovala sociální ekonomice dostatečnou [4]pozornost“.

Sociální ekonomika je tak stále více uznávána jako jiný způsob organizace hospodářství, nebo, jak uvedl generální tajemník OSN, jako „alternativní model růstu zaměřený na nalezení nové rovnováhy mezi hospodářskou účinností a sociální a environmentální odolností (...). Sociální a[5] solidární ekonomika podporuje hospodářskou dynamiku, sociální a environmentální ochranu a posílení společensko-politického postavení.“

Kromě OSN uznala též Organizace pro[6] hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) přínos sociální ekonomiky a sociálních inovací k vytváření inkluzivnějších, tvořivějších a udržitelnějších ekonomik a společností a v roce 2020 zahájila globální akci „Podpora ekosystémů sociální a solidární ekonomiky“. Tento projekt podpoří rozvoj a internacionalizaci sociální ekonomiky ve všech zemích EU i v Brazílii, Kanadě, Indii, Koreji, Mexiku a Spojených státech amerických.

V této velmi příznivé situaci přijala Evropská komise dne 9. prosince 2021 velmi očekávaný akční plán pro sociální ekonomiku. Tento akční plán vychází ze zkušeností z desetiletí práce orgánů EU, členských států a příslušných zúčastněných stran a odborníků v této oblasti. Plán opět uznává transformační potenciál sociální ekonomiky a její přístup k ekonomice, jenž je zaměřený na lidi a citlivý vůči planetě.

---

[1] Gorgi Krlev, Giulio Pasi, Dominika Wruk and Marika Bernhard (2021), “Reconceptualizing the Social Economy”, Stanford Social Innovation Review.
[2] Bénédicte Fonteneau and Ignace Pollet (eds), (2019), The contribution of the social and solidarity economy and social finance to the future of work, International Labour Office, Geneva.
[3] Tam*též*.
[4] https://unsse.org/about/
[5] Zpráva generálního tajemníka (2021), „Sociální spravedlivý přechod k udržitelnému rozvoji: úloha digitálních technologií pro sociální rozvoj a dobré životní podmínky všech“, Komise pro sociální rozvoj, 8.–17. února 2021, Organizace spojených národů.
[6] Stojí za zmínku, že v celkovém systému OSN zvolila Mezinárodní organizace práce pro svou diskusi na 110. zasedání Mezinárodní konference práce, které se má konat v roce 2022, téma důstojné práce a sociální a solidární ekonomiky.

Zpravodaj pro tuto zprávu z vlastního podnětu uspořádal za účelem přípravy své práce širokou škálu konzultací se zástupci pracovní skupiny OSN, Mezinárodní organizace práce, Evropského hospodářského a sociálního výboru, Výboru regionů, členských států a regionálních zástupců, jakož i s akademickými pracovníky. Reakce na akční plán pro sociální ekonomiku byly obecně pozitivní. Zpravodaj blahopřeje Komisi k její práci. Jak však bylo uvedeno při diskusích s výše uvedenými aktéry, existuje prostor pro doplnění daného textu a usnadnění porozumění a uznání sociální ekonomiky, posílení jejího rozvoje a směřování k účinnému provádění tohoto akčního plánu EU.

Na základě těchto konzultací, stávajícího institucionálního konsensu a textů (včetně textu z Parlamentu) a výzkumu osvědčených postupů v oblasti sociálních ekonomik z různých regionů a zemí EU má tato zpráva tři cíle. Zaprvé se snaží přispět k vytváření prostředí příznivého pro sociální ekonomiku. Zadruhé zkoumá, jak lépe využít plného potenciálu sociální ekonomiky, a zatřetí řeší klíčovou otázku: jak lze tento akční plán účinně provádět? Zpravodaj doufá, že díky uvedených bodům přispěje práce Evropského parlamentu na této zprávě k tomu, aby se sociální ekonomice v nadcházejícím desetiletí dařilo.